

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome Tribvnalis Sacramentalis Reverendissimi Patris Petri Marchantii

Zurmöllen, Heinrich

Neuhusii, 1677

Art. 11. De natura & qualitate Conscientiae

urn:nbn:de:hbz:466:1-9734

sterus. Et si Deus ad unicum verum cordis contriti gemitum peccata nefandissima remittit etiam quo ad penam, quid fatigamus nos onerando gravibus penitentijs peccatores.

Infero 2. Confessarios debere declarare onera quæ ex peccatis nascuntur, ut sunt restitutiones bonorum in furtis, famæ in detractationibus, injuriarum in adulterijs, fugam necessariam in recidivis, reconciliationem cum inimicis, hoc enim modo peccatores gravitatem peccatorum agnoscunt.

Infero 3. Quod sit attendendum ad modos penitentiarum, dantur enim leves quæ maxime castigant. V. G. in eo, qui frequenter in idem peccatum incidit, si huic injungatur ut quoties cadit, aliquoties salutationem angelicam tanto tempore, ut per mensem recitet, ex simili freno peccatores reducuntur in memoriam sui lapsus, & timorati efficiuntur.

Articulus Undecimus.

De natura & qualitate Conscientie.

1. **A**d conscientie actum formandum

G 6

con-

concurrunt. Primo Synderesis ; seu habitus principiorum, qui in genere docet bonum faciendum & malum reprobandum, non determinando objectum bonum vel malum. 2. Rationis deliberatio, an id de quo faciendo consultatur sit bonum vel malum. 3. Lex naturalis ; naturaliter dictans quid sit bonum vel malum. Item habitus fidei supernaturalis, multa enim sunt quorum bonitas vel malitia sciri non potest, nisi ex fidei nostræ principijs, item lex Dei positiva, leges humanæ ad peccatum obligantes, Scientia particularis diversis studijs acquisita. Ex his conscientiæ iudicium formatur per modum conclusionis nimirum : hoc sequendum vel fugiendum esse. Conscientia vero strictè accepta in rigore nihil aliud est quàm actus intellectus practice iudicantis, aliquid in singulari faciendum vel fugiendum, laude vel pœna dignum, ex eo quod facultas ratiocinativa, ex nonnullis principijs illud cum aliqua credulitate proponit ut bonum vel malum. Dicitur (actus) ut distinguatur à Synderesi, lege, vel lumine naturali, alijsq; habitibus.

habitibus, conscientia enim procedit ab illis habitibus, sicut effectus à suis causis.

2. Conscientia sic descripta quintuplex est: 1. Vocatur recta sive infallibilis, quæ ex principijs infallibilib⁹ formatur. 2. est: Cōscientia erronea: quæ ex principijs erroneis procedit: 3. Est probabilis: quæ ex probabilibus tantum principijs formatur. 4. Est Conscientia dubia: quæ ex principijs practice dubijs procedit. 5. Est conscientia scrupulosa: quæ ex inutilibus motivis absque fundamento rationabili formatur. His superadditur conscientia Hypochondriaca, quæ ex humore melancholico potius, quam ex principijs intellectus procedit.

3. Actus autem conscientia sic explicantur, vel enim conscientia respicit bonum aut malū ut factum, aut ut est in fieri, aut ut faciendum est. Respiciens itaque bonum ut factum, hos actus habet; approbare, testificari, complacere, si respiciat bonum ut modo fit, ejus actus sunt inclinare, incitare, confortare. Respiciens bonum ut faciendum, sequentes effectus ha-

bet, approbat, consulit, excitat, suadet. Rur-
sus igitur respiciens malum ut præteritum
hos sortitur actus; remordet, reprehendit,
accusat, convincit, condemnat. Si respiciat
malum ut in præsentis fit, ejus actus sunt:
reprehendere recalcitrare, obmurmurare,
si denique respiciat malum ut in futuro fa-
ciendum, ejus actus sunt: retrahere, ter-
rere, ligare.

*Praxis Confessarij circa penitentem con-
scientia erronea laborantem.*

PRimo omnes actus præteritos ex bona
fide & conscientia erronea invincibili
provenientes (quantumvis vel ex natura
sua, vel ex præcepto, aut circumstantia ca-
dente sub conscientia erronea vincibili
malos) debet confessarius in foro consci-
entiæ judicare non fuisse peccata, tenetur
tamen penitentem de errore informare,
nisi probabiliter prævideat majus malum
& animæ periculum grave, utpote: conti-
nuationem ac multiplicationem peccati
subsecuturã V. G. Joannes duxit in uxorem
consanguineam uxoris defunctæ in gradu
diti-

dirimente, sciens quidem se non posse propriam consanguineam ducere: credens tamen sibi non prohibitum ducere consanguineam uxoris: interim agnoscit illam ut suam, proles ex illa suscipit: deprehendit Confessarius errorem, & agnoscit si ex officio illum informet, illum uxorem putativam non derelicturum, scandala multa oriunda, tunc magis tenetur dissimulare quia ex duobus malis minus eligendum est. 2. Quo ad actus & omissiones futuras cum necdum aut incipiunt, aut esse habent extra suam causam, si advertat Confessarius pœnitentem laborare conscientia erronea invincibili respectu illorum, tenetur Confessarius ipsum informare de errore, quamvis prævideat illum non acquieturum sed peccaturum. 3. In materia quæ vel peccatum non est, vel mortale non est, si confessarius deprehendat dictante conscientia erronea quacunque, pœnitentem credere peccatum esse quod non est, tenetur ipsum informare de errore.

Praxis

*Praxis Confessarij & penitentis circa
conscientiam dubiam.*

PRimo juxta rationē materiæ & obligationis de qua quis dubius operatur, est judicandum de peccato mortali vel veniali. Secundo: Quando cunque dubium est de honestate vel malitia actionis in se, nemo potest absque peccato operari, nisi conscientiam dubiam deposuerit, sed tenetur absolute omittere. 3. Quando dubium est juris vel præcepti, si dubitetur de lege an sit lex talis data vel non: stante dubio potest quis absque peccato libere operari. Item qui dubius est de sensu sive interpretatione legis, potest non obstante dubio operari, secundum favorabiliorem sibi partem, dubitans autem an in casu aliquo occurrente lex obliget, tenetur stante dubio abstinere à transgressione legis, nisi ratione probabili dubium prius deponat. 4. Duobus præceptis contrarijs occurrentibus & eodem tempore obligantibus, si non possit utrique satisfacere: & ita dubius hæreat, ut sive unum omittat, sive faciat, appre-

apprehendat in utroque periculum peccandi, si dubium deponere non potest manente dubio absque peccato potest alterutrum eligere. 5. Quando quis est certus se peccatum commisisse, dubitat autem an sit mortale vel veniale, tenetur confiteri, item dubitans an actus quem committit, vel omittit sit peccatum mortale, peccat mortaliter, & tenetur non tanquam dubium, sed tanquam certum confiteri.

*Praxis Confessarij & penitentis circa
Conscientiam & sententiam probabilem.*

Primò quicumque in sequenda opinione probabili vult securus esse: necessè est, ut de probabilitate rei per opinionem propositæ, iudicium humano & morali modo sibi former, & in operatione sua certitudinem moralem habeat absque practica formidine oppositi. 2. Opinio probabilis posterior actu, non potest actum præteritum reddere bonum, si alias dum fieret malus fuerit, sive ex opinione, sive ex dubitatione, sive ex culpabili negligentia. 3. Omnis

mnis

mnis opinio quæ substantiam divini præ-
 cepti, sive naturalis, sive positivi alterat, ut
 blasphemia ableganda est ab humano cor-
 de, ubi vero est necessitas operandi, defi-
 ciente sententia præctice certa, licet adhi-
 bere quamcunque etiam speculative, tan-
 tum probabilem. 4. Nunquam licet absq;
 peccato uti probabili opinione relicta sen-
 tentia certa, si illius usus in nostra sit pote-
 state. 5. Omnis opinio, ut sit vere proba-
 bilis debet conformari principijs & præ-
 ceptis charitatis Dei & proximi, in sub-
 stantia, fine & ordine. 6. Confessarius te-
 netur se conformare quo ad iudicium sa-
 cramentale opinioni penitentis, si vere
 probabilis sit, etiam contra propriam opi-
 nionem, nam quodocunque sequitur ex
 aliqua opinione gravamen operanti vel a-
 licui tertio, præferri semper potest altera
 opinio, & aliquando consultius est, sequi
 illam qua à gravamine absolvitur, relicta
 illa quæ gravamen inducit. 7. Inter opinio-
 nes vere probabiles per se non tenetur ho-
 mo sequi tutiorem.

Præ-

Praxis Confessarij circa scrupulosum.

PRimo sollicite debet statum scrupulosi penetrare, ut sciat distinguere inter timoratum & vere scrupulosum, qui distinguuntur per hoc, quod timorati timor fundetur in præceptorum Dei perfectione & veritate, ita ut amore Dei otiosum verbū & otiosam cogitationem fugiat sciens puritati divinę legis id repugnare, è contra scrupulosus sequitur quęlibet ventū imaginationis suę. 2. Attendendū est an scrupuli non oriantur ex culpa & peccato, quia qui scrupulosus videtur sæpe dat causam scrupulis ex pigritia, incuria salutis, divagatione affectata mentis, & talis non ut scrupulosus, sed ut peccator tractandus est. Ex signis autem his advertet Confessarius an vere sit scrupulosus; si nimirum notet in homine timorem Dei & peccati antecedentem, item si dum est extra scrupulum videat eum salutis suę curiosum. Demum si notet tristitiam oriri ex mera apprehensione mali. 3. Considerandę origines scrupulorum, an ex ignorantia in-

vinci-

vincibili, vel aliquo errore, vel ex debilitate ingenij aut melancholia. 4. Non credat Confessarius scrupuloso quamvis ille putet se sua enucleate pandere, sed debet rem ipsam in perturbato animo expendere, & ex re ipsa, non ex scrupulosa narratione iudicium ferre. 5. Debet esse Confessarius resolutus in sua responsione, si enim agatur de peccatis præteritis absolute resolvat, si scrupulos esse deprehendat, non esse peccatum, nec permittat ullatenus illi similia confiteri. 6. Cogere eum debet ut contra scrupulum agat, quamdiu enim scrupulus manet, ob incertas suas ratiunculas tamdiu peccatum non est. Quare potest contra huiusmodi vacillationes frontem confirmare & agere, quod non modo sufficit ad vitandum peccatum, sed etiam meritorium est. 7. Advertendum ne in fatuitatem scrupulosus dilabatur, idcirco jejunia & austeritates prohibeat etiam in diebus obligationis, si vel modicum videat nocere, fervores temperet, cibos consulat, nec timeat Confessarius interdum in præceptis Ecclesiæ vel regulæ dispensare, si ex

ho-

horum observatione videat illum periclitari. 8. Ne scrupulus scrupulo superinducatur, à multis discursibus cum scrupulosis abstinendum est.

Articulus Duodecimus.

De Absolutione Sacramentali.

I. **A**bsolutio à peccatis, necessariò necessitate Sacramenti, verbo oris debet exprimi, *ita Conc. Trid sess. 14. c. 3. docet præterea S Synodus Sacramenti penitentiae formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: ego te absolvo: Etsi verò hæc verba, ego te absolvo, essentialiter sufficiant, ex institutione tamen Ecclesiæ & communi usu addenda sunt verba à peccatis tuis. Sensus verò adæquatus formæ sacramentalis est; potestate judiciali mihi commissa, tibi remitto peccata per hoc Sacramentum, quod per se mediante gratiâ quam efficit, remissivum peccati est, hæc enim omnia virtute continentur in his verbis absolvo te.*

2. Non etiam est repetenda absolutio ob majorem numerum ejusdem peccati
post